REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE TOTALITEIT VAN DE VILLA LACOSTE EN VAN EEN DEEL VAN HAAR TUIN, GELEGEN JEAN VAN HORENBEECKLAAN, 145 TE OUDERGEM

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT LA TOTALITE DE LA VILLA LACOSTE ET D'UNE PARTIE DE SON JARDIN SIS AVENUE JEAN VAN HORENBEECK, 145 À AUDERGHEM

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening, inzonderheid op het artikelen 226 en 228;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 16 februari 2012 houdende instelling van de procedure tot bescherming als monument van de totaliteit van de villa Lacoste en van een deel van haar tuin, gelegen Jean Van Horenbeecklaan 145 te Oudergem.

Overwegende dat de eigenaar van het goed, geen opmerking heeft meegedeeld binnen de termijn opgelegd in artikel 224 van het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening;

Overwegende het gunstig advies van het College van burgmeester en schepenen van de gemeente Oudergem uitgebracht op 8 mei 2012;

Gelet op het gunstig advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen uitgebracht tijdens de zitting van 2 augustus 2012,

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu le Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire, notamment les articles 226 et 228 ;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 16 février 2012 entamant la procédure de classement comme monument de la totalité de la villa Lacoste et d'une partie de son jardin sis avenue Jean van Horenbeeck, 145 à Auderghem.

Considérant que le propriétaire du bien n'a pas émis d'observation dans le délai prévu par l'article 224 du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire ;

Considérant l'avis favorable du Collège des Bourgmestre et Echevins la commune d'Auderghem émis en séance du 8 mai 2012;

Vu l'avis favorable de la Commission royale des Monuments et des Sites émis en séance du 2 août 2012;

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - CHANCELLERIE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING - KANSELARIJ

Op voordracht van de Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Na beraadslaging,

Besluit:

Artikel 1 –Wordt beschermd als monument de totaliteit van de villa Lacoste met inbegrip van de decoratie-elementen en het meubilair dat deel uitmaakt van het goed en van een deel van haar tuin, gelegen Jean Van Horenbeecklaan 145 te Oudergem omwille van zijn historisch, artistiek en esthetisch waarde, zals nader bepaald in bijlage I van dit besluit.

Het goed is bekend ten kadaster te Oudergem , 2e afdeling, sectie E, perceel nr 18C6, 18 H21 (deel) en 18v4 (deel).

De afbakening van het goed wordt aangeduid op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 2 - De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde monument omvat het geheel van de percelen en de wegen, evenals de gedeelten van percelen en de wegen opgenomen in de perimeter zoals afgebakend op het plan in bijlage II van dit besluit.

Sur la proposition du Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Après délibération,

Arrête:

Article 1er – Est classé comme monument la totalité de la villa Lacoste, en ce compris les éléments de décor et de mobilier faisant partie intégrante du bien, et une partie de son jardin sis avenue Jean van Horenbeeck, 145 à Auderghem en raison de son intérêt historique, artistique et esthétique précisé dans l'annexe I du présent arrêté.

Le bien est connu au cadastre d'Auderghem, 2e division, section E, parcelles no 18C6, 18 H21 (partie) et 18v4 (partie).

La délimitation du monument est reprise sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 2 - La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Art. 3.- De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit

Brussel,

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking, en Gewestelijke Statistiek,

Art. 3 - Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté

Bruxelles, 22/11/12

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du territoire, des Monuments et Sites, de la Propreté publique, de la Coopération au développement et de la statistique régionale

Charles PICQUÉ

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Julien Compernol
Kanselarij

30 NOV. 2012

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE TOTALITEIT VAN DE VILLA LACOSTE EN VAN EEN DEEL VAN HAAR TUIN, GELEGEN JEAN VAN HORENBEECKLAAN, 145 TE OUDERGEM

Kadastrale referentie van het goed
Het goed is bekend ten kadaster te Oudergem, 2de afdeling, sectie E, 2de blad, perceel nr 18C6, 18 H21 (deel) et 18v4 (deel).

Beknopte beschrijving

De villa was de persoonlijke verblijfplaats van de architect Henri Lacoste (1885-1968). Deze werd opgericht in 1926 en sluit aan bij de modernistische stroming, maar heeft een atypisch karakter door zijn originele vormgeving, zijn materialen en zijn gekleurde samenstelling. Gelegen in een residentiële wijk van Oudergem nabij het Zoniënwoud, sluit het huis van twee niveaus aan bij het hellend terrein en beschikt over een ruime tuin met twee opvallende kastanjebomen.

Het hoofdgedeelte van het huis heeft de vorm van een parallellepipedum, maar het volume beschikt over uitstekende of inspringende elementen, vooral langs de zuidelijke zijgevel. Aan de noordzijde strekt een klein aanvullend volume zich uit tot aan de gemene grens en geeft uit op een binnenplaats.
De gevels zijn overal identiek van aspect, bepleisterd en geschilderd in okerkleur en rood voor de onderbouw. De deuren en ramen zijn ermee in contrast door hun blauwe kleur. De openingen zijn meestal rechthoekig. Zij vallen op door hun asymmetrische samenstelling en hun schuine vensterbank in hardsteen. Een bakstenen decoratie beklemtoont de omlijstingen van de deuren, deze van sommige ramen en de consoles van het balkon. Het plat dak is afgeboord met een zijvak bedekt met platte dakpannen dat het geheel een meer traditioneel, ja zelfs mediterraan aspect bezorgt. Een lichtkoepel verlicht de hal via openingen aan de zuidkant.

Aan de straatkant wordt de toegangstravee, die iets naar links gedecentreerd is, verlengd door een raam versierd met een klein veelhoekig balkon in beton met een borstwering, dat een versiering met roedes omvat. De ingangsdeur in planken kenmerkt zich door haar blauwe kleur en vooral door de samenstelling van haar brievenbus met de vermelding " H. Lacoste architecte D.P.L.G. en S.C.A.B. " samen met een deurklopper in gevlochten koorden en in het bovendeel een versierd kijkgaatje met de letters H en C (monogram van Henry Lacoste en zijn echtgenote Claire Carbonelle). De impost in gehamerd glas is beschermd door een merkwaardig rooster versierd met een krekel die doet denken aan het meetinstrument van de steenhouwers.
De ingang van de garage aan de rechterzijde valt op door zijn ronde omlijsting terwijl op de eerste verdieping er een balkon is geplaatst voor de ramen van de gastenkamer dat steunt op lange overkragende bakstenen consoles met middeleeuws aspect en voorzien van een eenvoudige balustrade in buizen. Links ziet men een vijfhoekige toren op de hoek.
Aan de zuidkant is de zijgevel voorzien van talrijke openingen en tevens een brede trap uit 2 delen die naar de tuin leidt en overdekt is door een pergola die steunt op een betonnen boog.
Bas-reliëfs die Hermes voorstellen (doortocht van de Theoren naar Thasos/Louvremuseum) en een Renaissancemedaillon met het profiel van Sigismond Malatesta (Malatestatempel van Rimini XVe eeuw, arch. Alberti) versieren de muren.

De achtergevel heeft een meer eenvoudige structuur met kleinere openingen welke op sobere wijze afgelijnd zijn. Rechts geeft een kleine deur toegang naar buiten. Links, naar de aangrenzende eigendom, omvat de zijgevel een dienstingang met buitentrap. Het achtervolume van het bijgebouw loopt tot aan de gemene muur waarlangs een smalle trap leidt tot aan het plat dak.

De tuin is verdeeld in twee afzonderlijke delen. Het eerste, bij het huis, bestaat uit een gazon met twee kastanjebomen en een wondermooi blauw hek die de pergola beklimt. Men ziet er sokkels om kunstwerken op te bevestigen. Tegen de rechter gemene muur bevindt zich een bijgebouw met één

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING - GEHANDELEERDE KANSELARIJ

niveau en plat dak dat dezelfde buitenafwerking heeft als de villa. Verder loopt de tuin door in een kleine boomgaard (niet begrepen in de beschermingsmaatregel).

Interieur :

Het interieur is ingericht volgens het principe van de bel-etage. De ruimten liggen rond de hal en de centrale vestibule die uitgeeft op de kamers en naar de eetkamer leidt.
De polychromie van de hal is zeer opvallend. De grond is volledig betegeld met zwarte, oker, rode, groene en blauwe cementtegels. De muren van de hal en de traphal zijn bekleed met gepolijste graniettegels met afgietsels van geschilderde bas-reliëfs [1] van Assyrische of Egyptische oorsprong evenals medaillons [2].
De trapleuning bestaat uit dezelfde modules van rode granito als het balkon en het terras.
Deze bijzondere decoratie die contrasteert met de witte bepleistering van de vestibule bezorgt de woning een bijna mystiek en tijdloos karakter. De nissen voor de kunstwerken verfraaien tevens deze ruimten.

De ruimten van de benedenverdieping zijn vooral voorbehouden voor de diensten (garage, kelders, waskamer, stookruimte, bergplaats) maar omvatten tevens aan de voorgevel, onder de hoekerker, het kantoor van de architect en aan de achtergevel een speelzaal bestemd voor de kinderen. Vanaf de smalle ingangshal aan de rechterzijde geeft een deur rechtstreeks toegang tot de garage en de stookruimte. Een eerste trap leidt naar het zuidoostelijk gericht kantoor dat aan beide zijden van veel licht geniet door een strook van hoge ramen. Het kantoor en zijn voorkamer zijn rondom gemeubeld met kasten en rekken in een kleur die aansluit bij de cementtegels. Naast de betegeling van de grond met verschillende tekeningen beschikken de dienstlokalen niet over een bijzonder decor.
Men ziet er evenwel het spel van de betonnen balken dat heel het huis structureert.
De toegang tot de verdieping gebeurt in twee stappen via een overloop die uitgeeft op het balkon. De hal wordt geritmeerd door de deuropeningen of de nissen die voorzien worden van het zenitaal licht van de ramen van de lichtkoepel, die zorgt voor een heel serene sfeer in deze doorgang. Aan het eind van de gang ziet men een ingekaderde bijbelscène gerealiseerd door Georges Cailleau, een vriend van Lacoste die omkwam tijdens de eerste Wereldoorlog, boven de deur die toegang geeft tot de eetkamer.

Op de verdieping is de spreiding van de ruimten bijzonder. De hoofdkamer bevindt zich boven het kantoor in de erker. Deze omvat een kleerkast en een eigen badkamer met een bad in rode granito. De gang in het midden geritmeerd met bogen loopt voorbij de kamers en badkamers en leidt naar de eetkamer en aanvankelijk een grote keuken die oostelijk was gelegen. In 1952 werd de oppervlakte ervan door Lacoste verkleind om een grotere living te bekomen, waarbij het volume van een kamer werd geïntegreerd. Wellicht omwille van de isolatie heeft een vals plafond en een wand met ruwe multiplexplanken met ingewerkte meubels, het oorspronkelijk aspect van de leefruimte wat gewijzigd. Het zou bij die gelegenheid zijn dat de architect een grote fotoreproductie zou aangebracht hebben op het plafond van het graf van de architect van de Saint-Nicaisekerk te Reims.
Vanaf de living geeft een opening toegang tot een overloop en een trap die naar de tuin leidt.

Waarde van het goed volgens de criteria die worden bepaald in artikel 206 van het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening.

Historische, artistieke en esthetische waarde

De persoonlijke villa van architect Henri Lacoste (Doornik 1885 - Oudergem 1986), opgericht in 1926 vat goed de overwegingen samen van zijn ontwerper die op een gedurfde wijze moderniteit verenigt met verwijzingen naar het verleden om een verfijnde art-deco en eclectische stijl te ontwikkelen die hem eigen is. In de Brusselse context valt dit huis op zowel door zijn originieel karakter als zijn bijzondere sfeer. Ondanks zijn relatief beperkte afmetingen, omvat het huis talrijke elementen die men zal tergvinden in andere belangrijke werken van de architect zoals schuine vensterbanken, gekleurde vloertegels, de modules van de

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

borstweringen. Men vindt dezelfde stijl terug bij het gemeentehuis en in de kerk van Vléharies (1924) , bij de Koningin Elisabethstichting (1927) of bij het huis Pion in Doornik (1935).

Henri Lacoste stamt uit een familie van siersmeden uit Doornik en bekleedt een bijzondere plaats in de tussenoorlogse architectuur in België. Gevormd naar het voorbeeld van de „Ecole nationale des Beaux-Arts" van Parijs, gepassioneerd als hij was door de geschiedenis van de architectuur en de archeologie (hij realiseerde en controleerde verschillende archeologische opgravingen in het Midden-Oosten), hij haalde zijn inspriratie uit verschillende bronnen, een reactie op het antihistorisch en normatief karakter van de modernistische beweging. Hoogleraar in architectuurgeschiedenis aan de Academie van Brussel, aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis van Brussel, lid van de Commissie voor monumenten en landschappen, maar tevens correspondent van het "Institut de France". Lacoste was in België samen met Victor Horta en Henri Van de Velde één van de meest invloedrijke pedagogen uit zijn tijd,die een sterke invloed uitoefende op de generatie van naoorlogse architecten. Als ziener en idealist realiseerde hij talrijke projecten, meer bepaald in het kader van de Internationale tentoonstellingen (Parijs 1931, Brussel 1935, Luik 1939) evenals overheidsopdrachten waarvan er verschillende in het stadium van schetsen bleven. Zijn belangrijkste werken : de kerk van Bléharies, het Geneeskundig Fonds Koningin Elisabeth, de kerk van Beringen (1938-1948), de bibliotheek van de Universiteit van Leuven (1944-1953).

De villa Lacoste is omgeven door een mooie tuin, die volledig tot zijn recht komt door zijn omgeving. Deze bestaat uit verschillende bouwmaterialen die op harmonische wijze verenigd werden. Alhoewel overwegend modernistisch zijn er ook talrijke inheemse kenmerken. De antieke invloed komt tot uiting in de polychromie. Centraal in het bouwwerk zijn de hal en de vestibule gemakkelijk toegankelijk voor de klanten en bezoekers die de architect ontving op de benedenverdieping, welke rijkkelijk versierd waren en zeer kenmerkend waren voor de architect en getuigen van zijn creatieve geest en zijn belangstelling. De bas-reliëfs en medaillons verspreid over het bouwwerk verwijzen naar het verleden van de mens, naar de kunst of de architectuur die het bijzonder kenmerk waren van het huis dat als een geschiedenisboek kan beschouwd worden met talrijke verwijzingen. Er werd tevens een heel bzijondere dimensie gegeven aan de verlichting en de oriëntatie van de openingen die zorgen voor een zacht licht en aan de vestibule een tijdloos karakter geven.
Deze dimensie verwijst naar het belang dat Lacoste hechtte aan het gewijde en het christelijk geloof. Het huis werd overigens na de dood van de architect bewoond door een gemeenschap van witte paters die terugkeerden uit hun missie van Afrika en die hier een oord vonden van rust en meditatie.

Ten aanzien van de oorspronkelijke toestand is het gebouw weinig geëvolueerd. In het rechter gedeelte verlengt Lacoste het bouwwerk vanaf 1928 door het toevoegen van een bergruimte en twee kamers met dezelfde kenmerken als het hoofdgebouw die er perfect in geïntegreerd worden. In 1952 zorgt Lacoste voor de herinrichting van de eetkamer-keuken om een grotere living te bekomen en de isolatie ervan. Deze wijzigingen hebben niet het aspect gewijzigd van het geheel. De oorspronkelijke ramen werden gedeeltelijk vervangen door houten schrijnwerk.
Zowel in het huis als in de tuin werden de beeldhouwwerken weggehaald. Een groot beeldhouwwerk van een man in wapenrusting (reproductie van het Belfort van Gent (Xve eeuw) beschermde vroeger de ingang.

1 2 jachtscènes van Assurbanipal (British Museum VIIe en IXe eeuw voor J.-C.); gevleugelde Isis (ingang), koppel op het graf van Imeneminet (Louvre, Egypte, Neo-empire), linteel met decoratie van stelltopers aan de deur van mastaba van Ti te Saqqara (Egypte 2450 v. J-C.); scène met runderen van het graf van Ptahotep in Saqqara 2350 v. J.-C.).
2 Maagd met kind van Michellozzo Michelozzi te Sienna (Italiaanse Renaissance, XVe eeuw); portret van de Franse architect Emile Vaudremer (1829-1914) van de « Ecole des Beaux-Arts de Paris » door Henri Chapu en medaillon van Carlo Sarrabezolles « Pro Gallio/Pro Arte » ter nagedachtenis van de architecten die gestorven zijn voor Frankrijk.

Belangrijkste bibliografische referenties :

Aurélie Koch « Une surprenante modernité » dans Juliette & Victor Magazine, n°20, septembre-octobre 2010, pp. 78-87.

- Éric Hennaut et Liliane Liesens, *Henri Lacoste, architecte, 1885-1968*, AAM Éditions, Bruxelles, 2008, pp. 206-209.

- Éric Hennaut et Liliane Liesens, Un imaginaire Art Déco - *Henri Lacoste, architecte, 1885-1968*, AAM Éditions, Bruxelles, 2003.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

- Éric Hennaut, "Henri Lacoste", dans, *Dictionnaire de l'architecture en Belgique de 1830 à nos jours*, Fonds Mercator, Bruxelles, 2003, pp. 383-384.

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van,

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Openbare Netheid, Ontwikkelingssamenwerking, en van de Gewestelijke Statistiek.

Charles PICQUÉ

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT LA TOTALITE DE LA VILLA LACOSTE ET UNE PARTIE DE SON JARDIN SIS AVENUE JEAN VAN HORENBEECK, 145 À AUDERGHEM

Référence cadastrale du bien : Immeuble cadastré à Auderghem 2e division, section E, parcelle 18 C6, 18 H 21 (partie) et 18v4 (partiel).

Description sommaire

Cette villa fut la demeure personnelle de l'architecte Henri Lacoste (1885-1968). Construite en 1926, elle s'inscrit dans le courant moderniste mais présente un caractère atypique par son vocabulaire original, ses matériaux et sa composition colorée. Située dans un quartier résidentiel d'Auderghem, non loin de la forêt de Soignes, la maison de deux niveaux s'intègre au dénivelé du terrain et possède un vaste jardin dominé par la présence de deux grands châtaigniers.

Le corps principal de la maison adopte un plan parallélépipède, toutefois son volume s'anime d'éléments saillants ou en retrait, principalement le long de la façade latérale sud. Côté nord, un petit volume en extension s'étend jusqu'en mitoyenneté et dégage un espace de cour.
Les façades sont traitées de manière identique, enduites et peintes en ton ocre et en rouge pour le soubassement. Les portes et châssis contrastent par leur teinte bleue. Les percements sont majoritairement rectangulaires. Ils se démarquent par leur composition asymétrique et leur appui en dalle de pierre bleue inclinée. Un décor en briques ponctue les encadrements de portes, ceux de certaines fenêtres et les consoles du balcon. La toiture est plate mais bordée d'un pan couvert de tuiles plates donnant à l'ensemble un aspect plus traditionnel voire méridional. Un lanterneau éclaire le hall par des percements latéraux côté sud..

Côté rue, la travée d'accès, légèrement décentrée vers la gauche, se prolonge par une baie vitrée agrémentée d'un petit balcon polygonal en béton dont le garde-corps est à motif de croisillons rayonnants. La porte d'entrée en planchettes se distingue par sa couleur bleue et surtout par la composition de sa boîte au lettre signée « H.Lacoste architecte D.P.L.G. et S.C.A.B., combinée à un heurtoir à motif de cordes entrelacées et dans sa partie supérieure à un judas ajouré où l'on distingue les lettres H et C (monogramme d'Henry Lacoste et de son épouse Claire Carbonnelle). La baie d'imposte en verre martelé est protégée par une étonnante grille garnie d'une sauterelle qui fait allusion à l'outil de mesure des tailleurs de pierre.
A droite, l'entrée de garage se démarque par son encadrement cintré tandis qu'au premier étage les fenêtres de la chambre d'hôte, sont devancées d'un balcon posé sur de longues consoles de briques en encorbellement, d'inspiration médiévale et muni d'un simple garde-corps en tube. A gauche, une tourelle polygonale est accrochée sur l'angle.
Côté sud, la façade latérale percée de larges baies est caractérisée par la présence d'un large escalier descendant en deux volées vers le jardin et couvert d'une pergola posant sur un arc de béton.
Des bas-reliefs représentant d'une part Hermes (Passages des Théores à Thasos /Musée du Louvre) et un médaillon Renaissance avec le profil de Sigismond Malatesta (Temple Malatesta de Rimini XVe siècle, arch. Alberti) agrémentent les murs.

La façade postérieure présente une structure plus simple et des percements de taille variée mais plus sobrement alignés. A droite, une petite porte donne un accès vers l'extérieur. A gauche, vers la propriété voisine, la façade latérale comporte une entrée de service avec escalier extérieur. Le volume arrière de l'annexe rejoint le mur mitoyen le long duquel un escalier étroit mène jusqu'au toit plat.

CHANCELLERIE
GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE
KANSELARIJ
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

Le jardin se divise en deux parties distinctes. La première, accroche de la maison, est constituée d'une pelouse dominée par deux châtaigniers et parée d'une superbe glycine grimpant sur la pergola. On y

remarque des socles destinés à accueillir des œuvres d'art. Accolée au mitoyen de droite, une annexe de jardin à un seul niveau et toit plat possède la même finition extérieure que la villa. Plus loin, le jardin se prolonge par un petit verger (non inclus dans la mesure de protection).

Intérieur : A l'intérieur, la maison adopte le principe du bel étage. Les pièces s'organisent autour du hall et de son vestibule axial qui dessert les chambres et conduit à la salle à manger.
La polychromie du hall est particulièrement marquée. Le sol est entièrement carrelé de dalles de ciment coloré de tons noir, ocre, rouge, vert et bleu. Les murs du hall et de la cage d'escalier sont couverts de dalles de granit noir poli dans lesquelles sont intégrés des moulages de bas reliefs peints[1] d'origine assyrienne ou égyptienne ainsi que des médaillons[2]. La rampe d'escalier est constituée de modules de granito rouge identiques à ceux du balcon et de la terrasse
Ce décor particulier qui tranche avec l'enduit blanc du vestibule confère un caractère pratiquement mystique et intemporel à la demeure. Des niches destinées a accueillir des œuvres d'art agrémente également ces espaces.

Les pièces du rez-de-chaussée sont essentiellement réservées au service (garage, caves, buanderie, chaufferie, remise) mais comportent également en façade avant, sous l'oriel d'angle, le bureau de l'architecte et en façade arrière une salle de jeux destinée aux enfants. Depuis le hall d'entrée étroit, du côté droit, une porte donne directement accès au garage et à la chaufferie. Une première volée d'escalier conduit au bureau, orienté sud-est qui bénéficie sur deux côtés d'un bel apport de lumière par le biais d'une bande de fenêtres hautes. Le bureau et son anti-chambre sont meublés sur leur pourtour d'armoires et d'étagères dont le coloris vert s'harmonise avec le dallage de carreaux de ciment. Hormis le carrelage du sol qui se décline en plusieurs motifs, les pièces de service n'ont pas de décor particulier. On y lit toutefois le jeu des poutres en béton qui structure toute la maison.
L'accès à l'étage se fait en deux temps via un palier intermédiaire donnant accès au balcon. Le hall rythmé par les percements des portes ou des niches est baigné par la lumière zénithale des fenêtres du lanterneau qui confère une atmosphère très sereine à ce lieu de passage. Au fond du couloir une scène biblique réalisée par Georges Cailleau, un ami de Lacoste tué pendant la première guerre, s'intègre dans un encadrement placé au dessus de la porte donnant accès à la salle à manger.

A l'étage, la répartition des pièces est particulière. La chambre principale est située au-dessus du bureau dans l'oriel. Elle comporte une penderie et sa propre salle de bain conservant un bain en granito rouge. Le couloir axial rythmé par des arcades dessert d'abord les chambres et salles de bain et conduit à la salle à manger et à l'origine à une grande cuisine orientée à l'ouest. En 1952, la superficie de celle-ci a été réduite par Lacoste afin de remodeler un espace living plus large intégrant également le volume d'une chambre. Vraisemblablement par soucis d'isolation, un faux-plafond et un placage de panneaux de bois contreplaqué brut avec meubles intégrés ont quelque peu modifié l'aspect initial du séjour. C'est a cette occasion que l'architecte aurait intégré au plafond une grande reproduction photographique de la pierre tombale de l'architecte de l'église Saint-Nicaise de Reims.
Depuis le living une baie donne accès à un palier et à l'escalier qui descend vers le jardin.

---

[1] *2 scènes de chasses d'Assurbanipal (British Museum, VIIe et IXe siècle avant J-C.); Isis ailée (entrée), couple de la tombe d'Imeneminet (Louvre, Egypte, Nouvel empire); linteau avec décor d'échassiers de la porte du mastaba de Ti à Saqqarra (Egypte 2450 av.J-C); scène avec des bœufs de la tombe de Ptahotep à Saqqara 2350 av. J-C).*
[2] *Vierge à l'enfant de Michellozzo Michelozzi (Renaissance italienne, XVe siècle); portrait de l'architecte français Emile Vaudremer (1829-1914) de l'école des Beaux-Arts de Paris par Henri Chapu et médaillon de Carlo Sarrabezolles « Pro Gallio/Pro Arte » à la mémoire des architectes actifs pour la France.*

CHANCELLERIE
KANSELARIJ
GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 206 du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire.

Intérêt historique, artistique et esthétique.

La villa personnelle de l'architecte Henri Lacoste (Tournai 1885- Auderghem 1968), édifiée en 1926 synthétise très bien les préoccupations de son créateur qui mélange avec audace modernité et références au passé pour développer un style Art-Déco raffiné et éclectique qui lui est propre.
Dans le contexte bruxellois cette maison se démarque tant par l'originalité de son vocabulaire que par son ambiance particulière. La maison malgré sa dimension plutôt modeste regorge de formules qui seront présentes dans d'autres œuvres importantes de l'architecte tel les appuis inclinés, les carrelages colorés, les modules des garde-corps. On retrouvera ce même langage à la maison communale et dans l'église de Bléharies (1924), à la fondation Reine Elisabeth (1927) ou dans la maison Pion à Tournai (1935).

Issu d'une famille de ferronnier originaire de Tournai, Henri Lacoste occupe une position particulière dans l'architecture de l'entre-deux-guerres en Belgique. Formé dans la tradition de l'école nationale des Beaux-Arts de Paris, passionné par l'histoire de l'architecture et l'archéologie (il réalisa et supervisa plusieurs recherches et campagnes de fouilles archéologique au Moyen-Orient), il puisa son inspiration à plusieurs sources, une démarche en réaction au caractère anti-historique et normatif du mouvement moderne. Professeur d'histoire de l'architecture à l'Académie de Bruxelles, professeur à l'Institut supérieur d'histoire de l'Art de Bruxelles, membre de la Commission des monuments et des sites mais aussi correspondant de l'Institut de France. Lacoste fut en Belgique avec Victor Horta et Henri Van de Velde, l'un des pédagogues les plus influents de son temps qui exerça un fort ascendant sur la génération d'architectes qui commence à travailler après la seconde guerre mondiale. Visionnaire et idéaliste, il réalisa de nombreux projets notamment dans le cadre des Expositions internationales (Paris 1931, Bruxelles 1935, Liège 1939) et des commandes publiques dont plusieurs restèrent au stade d'esquisses. Parmi ses réalisations, on retiendra l'église de Bléharies, la Fondation médicale Reine Elisabeth, l'église de Beringen (1938-1948), la bibliothèque de l'Université de Louvain (1944-1953).

Entourée d'un beau jardin, la villa Lacoste est parfaitement mise en valeur par son environnement Elle est constituée de divers matériaux de construction harmonieusement associés qui tout en utilisant un langage moderne évoquent l'architecture vernaculaire. Sa polychromie dénote l'influence de l'art antique. Au cœur de la construction, le hall et le vestibule aisément accessibles aux clients et visiteurs que l'architecte recevait au rez-de-chaussée sont particulièrement riches en décors et constituent véritablement la carte de visite de l'architecte qui témoignent de son esprit créatif et de ses centres d'intérêt. Les bas-reliefs et médaillons qui jalonnent l'édifice sont autant de références au passé de l'homme, à l'art ou à l'architecture qui font la particularité de la maison qui se découvre comme un livre d'histoire ponctué de références. Une dimension toute particulière est également donnée aux éclairages et à l'orientation des ouvertures qui baignent la maison d'une lumière douce et confèrent au vestibule un caractère intemporel
Cette dimension rappelle l'importance que Lacoste vouait au sacré et à la foi chrétienne, la maison fut d'ailleurs occupée à la mort de l'architecte par une communauté de pères blancs revenus de mission d'Afrique qui y trouvèrent un lieu propice au repos et à la méditation.

Par rapport à sa situation d'origine le bâtiment a peu évolué. Dans la partie droite, Lacoste prolonge dès 1928 la construction par l'ajout d'une remise et de deux chambres qui adoptent les mêmes caractéristiques que le corps principal et s'y intègre parfaitement. En 1952, Lacoste réaménage l'espace salle à manger- cuisine pour créer un plus grand living et l'isoler. Ces modifications n'ont pas affecté la lecture de l'ensemble. Les châssis d'origine en fer ont été partiellement remplacés par des menuiseries en bois.
Tant dans la maison que le jardin, les œuvres sculptées ont été retirées. Une grande statue d'homme en arme (reproduction du beffroi de Gand XVIe s.) protégeait jadis l'entrée.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Par ses qualités esthétique, artistique, son intérêt historique et son authenicité cette villa mérite d'être protégée.

Principales références bibliographiques :

- Aurélie Koch « Une surprenante modernité » dans Juliette & Victor Magazine, n°20, septembre-octobre 2010, pp. 78-87.

- Éric Hennaut et Liliane Liesens, *Henri Lacoste, architecte, 1885-1968*, AAM Éditions, Bruxelles, 2008, pp. 206-209.

- Éric Hennaut et Liliane Liesens, Un imaginaire Art Déco- *Henri Lacoste, architecte, 1885-1968*, AAM Éditions, Bruxelles, 2003.

- Éric Hennaut, "Henri Lacoste", dans, *Dictionnaire de l'architecture en Belgique de 1830 à nos jours*, Fonds Mercator, Bruxelles, 2003, pp. 383-384.

Vu pour être annexé à l'arrêté du

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du territoire, des Monuments et Sites, de la Propreté publique, de la Coopération au développement et de la statistique régionale

Charles PICQUÉ

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE TOTALITEIT VAN DE VILLA LACOSTE EN VAN EEN DEEL VAN HAAR TUIN, GELEGEN JEAN VAN HORENBEECKLAAN, 145 TE OUDERGEM

AFBAKENING VAN HET GOED EN VAN DE VRIJWARINGSZONE

ANNEXE II A L' ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT LA TOTALITE DE LA VILLA LACOSTE ET D'UNE PARTIE DE SON JARDIN SIS AVENUE JEAN VAN HORENBEECK, 145 À AUDERGHEM

DELIMITATION DU BIEN ET DE LA ZONE DE PROTECTION

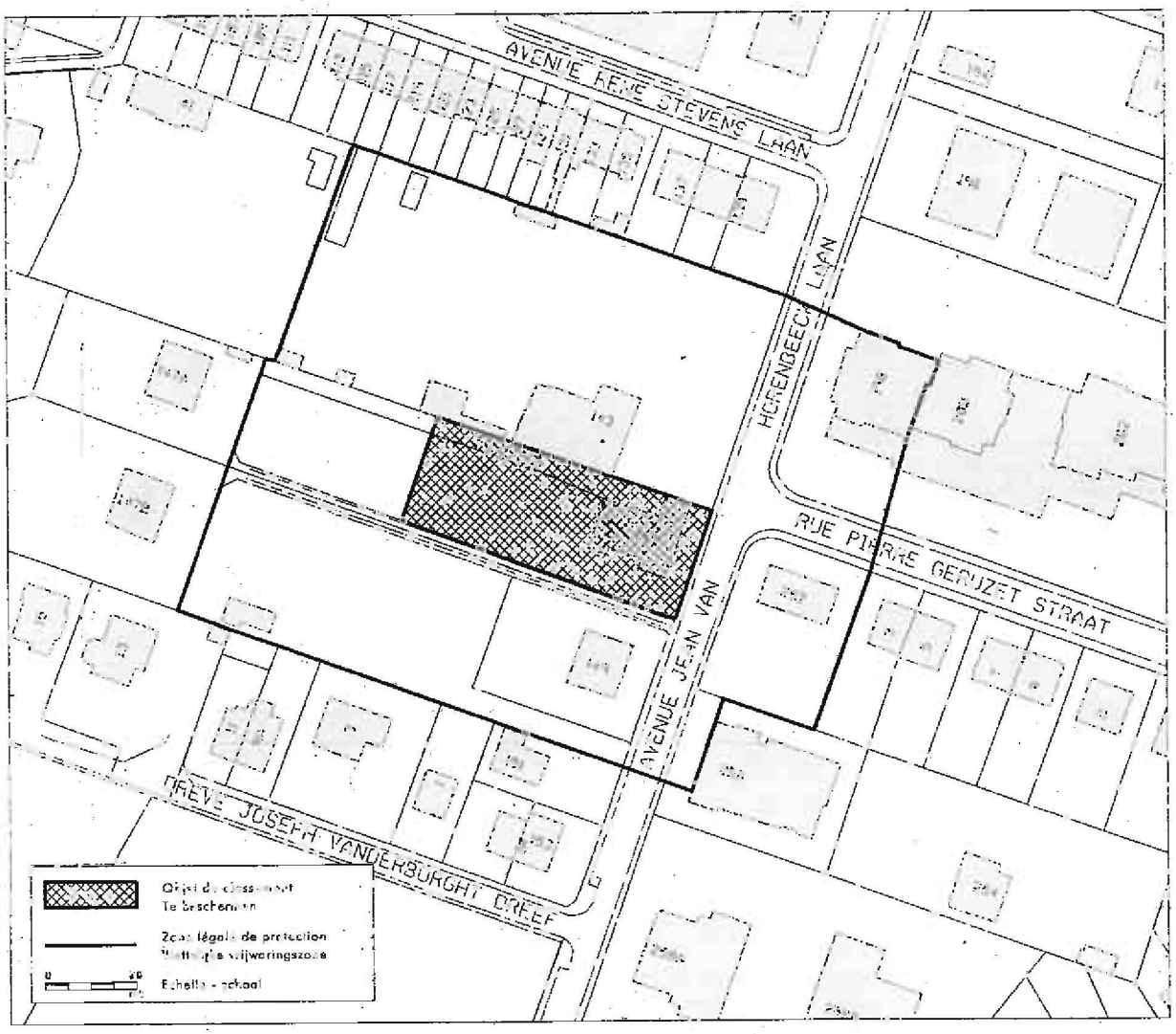

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van,

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Openbare Netheid, Ontwikkelingssamenwerking en Gewestelijke Statistiek

Vu pour être annexé à l'arrêté du,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Propreté publique et de la Coopération au développement et de la Statistique régionale

Voor eensluidend afschrift
Chancellerie
Julien Compernol
Kanselarij

GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ